

Рижкіна А.А.

аспірант,

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ НА ПРИКЛАДАХ КОНЦЕПТУ «СІМ'Я» В КИТАЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

На рубежі другого і третього тисячоліть стало все більш очевидним, що людство розвивається по шляху розширення взаємозв'язку різних країн, народів та їхніх культур. Цей процес охопив різні сфери суспільного життя всіх держав світу. Сьогодні неможливо знайти етнічні спільності, які не зазнали б на собі впливу як з боку культур інших народів, так і з більш широкого громадського середовища, існуючих в окремих регіонах і світі в цілому. Це виразилося в бурхливому зростанні культурних обмінів і прямих контактів між державними інститутами, соціальними групами, громадськими рухами та окремими індивідами різних країн і культур.

Основним пріоритетом сучасної світової політики стає взаємодія цивілізацій. З одного боку, світ об'єднується на основі економічної, технологічної, інформаційної інтеграції. З іншого боку, посилення інтеграційних процесів веде до зростання культурної самосвідомості та культурної самоідентифікації [2, с. 14].

Міжкультурна комунікація - це міжособистісна комунікація, при якій як мінімум один з комунікантів користується іноземною мовою; адресант і адресат представляють різні культури, при цьому виявляється як подібність, так і відмінність мов, етнічних констант, невербальних засобів спілкування, когнітивних особливостей і аксіологічних уподобань [5, с. 21].

Імпульсом для початку досліджень у галузі міжкультурної комунікації послужила відмова від домінуючої протягом довгого часу в США концепції «плавильного тигля», яка стверджувала, що іммігранти з багатьох країн, що знаходилися на території США, «переплавлялися» в єдиний культурний конгломерат. Дослідження, проведені в США в 70-х роках, свідчили про недосконалість існуючої концепції. У зв'язку з цим, на зміну цій теорії прийшла концепція мультикультуралізму - різноманіття культур у межах однієї сверхкультури США. Яскравими представниками якої є Дж. Де Во, Л. Романус - Росс, Дж. Г. Мід, Дж. Горер, Дж. Деверо, Т. Шварцман, Г. Хофстеде, Дж. Беннет, Р. Портер та інші [4, с. 61].

У Росії варто відзначити таких вчених як Г. Дмитрієв, Д. Ліхачов, В. Пешков, М. Попович та інші.

Процес глобалізації, характерний для нового тисячоліття, призвів до стирання міждержавних кордонів. У результаті з'явилася тенденція до

об'єднання людей, що відносяться до різних етнічних груп для вирішення загальнонаціональних проблем, збільшилося число людей, які розширили бізнес і працюють за межами своєї історичної батьківщини, а поняття «міжкультурна комунікація (МКК)» стійко увійшло в наукову і громадську термінологію. Під «міжкультурної комунікацією» мається на увазі адекватне розуміння двох учасників комунікативного акту, які належать до різних культур. Очевидно, що ключовим словом у понятті «міжкультурна комунікація» є культура [1, с. 11].

Ділове спілкування має відбуватися не провокуючи і не викликаючи міжкультурних конфліктів, так як люди різних народів відрізняються традиціями, звичаями, правилами поведінки, гумором, віросповіданнями, культурними цінностями. Країни всього світу знаходяться в постійній взаємодії. Отже спостерігається взаємодія і взаємопроникнення культур різних народів. Однією з основних труднощів є спілкування культур різними мовами.

Кожному народу притаманна своя картина світу.

Картина світу є цілісний глобальний образ світу, який є результатом всієї духовної активності людини, а не якої-небудь однієї її сторони. Картина світу, як глобальний образ світу виникає у людини в ході всіх її контактів зі світом. Досліди і форми контактів людини зі світом в процесі її осягнення характеризується надзвичайною різноманітністю. Це можуть бути і побутові контакти з світом, і предметно -практична активність людини з її діяльно-перетворюючими установками на перероблення світу і оволодіння їм, і акти споглядання світу, його умогляду і умопостіження в екстраординарних ситуаціях [7, с. 20].

Наприклад, під час спілкування з китайцями слід враховувати відмінності звуку згоди в українській та китайській мовах. Ми погоджуючись вимовляємо «Ага», китайці ж «Е». Що також може викликати труднощі в спілкуванні.

Численні дослідження питань взаємодії культур свідчать про те, що зміст і результати різноманітних міжкультурних контактів багато в чому залежать від здатності їх учасників розуміти один одного і досягати згоди, який головним чином визначається етнічною культурою кожної з взаємодіючих сторін, психологією народів, пануючими в тій чи іншій культурі цінностями [3, с. 14].

МКК розкриває можливості пізнання не тільки культурної реальності, а й самого суб'єкта діалогу культур, який виступає представником певної етнічної спільності або соціальної групи. У ній присутні культурний, лінгвістичний та соціологічний компоненти [8, с. 48].

Наведемо як приклад концепт «сім'я». У різних культурах розуміння цього концепту також не однаково. У китайській сім'ї за стіл спочатку посадять старійшин сім'ї - бабусь, дідусів, так як до них живлять дуже велику повагу, а потім вже до столу зуть дітей. У нашій культурі ми

можемо бачити як в сім'ях спочатку садять дітей, молодь, а потім вже старше покоління. На багато урочистостей взагалі воліють не запрошувати бабусь та дідусів.

Але наразі під впливом формули «одна сім'я - одна дитина» центр китайської сімейної філософії також змістився з «культу стариків» у бік «культу дітей». Але всеодно велику роль у вихованні дітей грають бабусі й дідусі, які живуть або разом з молодою сім'єю, або часто приїжджають погостювати. Старенькі батьки вже не мають колишнього незаперечного авторитету, однак їх вплив на дітей і онуків все ще дуже великий.

Також в китайських сім'ях не прийнятні розлучення. Не залежно від того чи присутнє сімейне щастя, китайцям властиве почуття обов'язку і відповідальності, яке вони ставлять понад свого власного щастя.

Що ж стосується України, то за даними австрійської газети Die Presse, наша країна займає перше місце в Європі за кількістю розлучень.

Вивченням МКК займалися представники багатьох научних дисциплін, таких як соціологія, психологія, лінгвістика, антропологія та інших.

В значній мірі це викликано міждисциплінарною природою самого феномена МКК, складністю його структури, і в тому числі великою кількістю фільтрів, що перешкоджають отриманню і передачі інформації в ході міжкультурної комунікації. Такими фільтрами, на думку В. Гудікунста і Й. Кіма, являються псіхокультурні, соціокультурні та культурні особливості комунікантів, а також вплив навколишнього середовища. Псіхокультурні особливості відносяться до сфери цінностей, норм, форм поведінки і способів оцінки; соціокультурні особливості накладаються приналежністю до певної соціальної організації (соціальні ролі, статуси і т.д.). Теорія МКК покликана створити понятійний апарат для подолання бар'єрів на основі власних концептів і категорій, запропонувати цілісні моделі ефективної комунікативної взаємодії, а також системи оцінки ефективності цих моделей [9, с. 10-11].

Діалог культур вимагає єдиного комунікаційного простору, заснованого на загальноприйнятих кодах культур або в ідеалі - на єдиній мові, в глобальному масштабі на своєрідній мові мов, тобто метамові. Проте здійснення такого ідеального комунікаційного простору з одночасним збереженням багатого конкретно-історичного та етнічного культурного змісту в принципі не можливо. Більш того, культурний пласт, що співпадає, заснований на семантичній тотожності, тобто на однакових сенсах і значеннях культур, виявляється дуже бідним як кількісно, так і змістовно. Це можна було б проілюструвати на ідеалізованому прикладі двох культур, абсолютно однакових, а значить, що представляють собою тотожність з повним збігом змістів і значень. Комунікація між такими культурами травильна [6, с. 124].

Мовна проблема не є єдиною в міжкультурній комунікації. Існують країни у яких, наприклад, державною мовою є англійська, але це не означає, що у них будуть однаковими культури.

Культура та комунікація є взаємопов'язаними поняттями, які існують у суспільстві. Для досягнення вміння спілкування з носіями іншої культури, для вміння будувати діалог з ними, розуміти їх, не потрапляти в казусні ситуації під час ведення бесіди необхідно вивчати культури, мови, моделі поведінки людей даної культури, країни.

Список використаних джерел:

1. Воног Віта Віталіївна Міжкультурна комунікація російського населення красноярського краю і китайської діаспори. Дис. ... канд. культурології, Красноярськ, 2006р., 148с.
2. Гомбожабон Л.К. Міжкультурна комунікація в контексті взаємодії Росії і США. Дис. ... канд. культурології, Улан -Уде, 2006р., 179с.
3. Кокоріна С.В. Міжкультурна комунікація хакаського та російської етносів (на матеріалі приенисейской краю). Дис. ... канд. культурології , Красноярськ, 2009р., 160с.
4. Костюк О.В. Міжкультурна комунікація в процесі глобалізації сучасного світу. Дис. ... канд. філ. наук, Ставрополь, 2002р., 170с.
5. Кузнецова О.Л. Міжкультурна комунікація в практиці викладання російської мови фінським учасіємся. Дис. ... канд. пед. Наук, Санкт - Петербург, 2000р., 303с.
6. Наместникова І.В. Міжкультурна комунікація як соціальний феномен. Дис. ... доктор. філос. наук, Москва, 2003р., 330с.
7. Стукати М.В. Людина і антропологічні вимірювання семантико-інформаційної картини світу. Дис. ... канд. філос. наук, Білгород, 2006., 182с.
8. Фурманова В.П. Міжкультурна комунікація та культурно - мовна прагматика в теорії та практиці викладання іноземних мов. Дис. ... доктора пед. наук, Москва, 1994р., 475с.
9. Шеїна І.М. Міжкультурна комунікація як прояв лінгвістичного та культурного досвіду. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філ. наук, Москва, 2010, 51с.